

QUO VADIS?

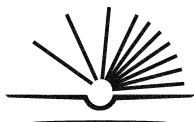
Naslov originala
Henryk Sienkiewicz
QUO VADIS?

Preveo sa poljskog
Lazar Knežević

Copyright © za ovo izdanje
KOSMOS IZDAVAŠTVO – Beograd
NOVA KNJIGA – Podgorica

HENRIK SJENKJEVIČ

QUO VADIS?

Beograd - Podgorica

KNJIGA PRVA

I

Petronije se probudio tek oko podne i, kao obično, veoma iznuren. Juče je bio kod Nerona na gozbi koja je trajala do neko doba noći. Od nekoga vremena zdravlje mu se počelo kvariti. Sam je kazivao da se izjutra budi kao ukočen, i da ne može da pribere misli. Ali jutarnje kupanje i brižljivo trljanje tela, koje su vršili robovi vešti za to, postepeno je ubrzavalo opticaj njegove lene krvi, budilo ga, povraćalo, krepilo, te je još iz oleotikuma, to jest iz poslednjega kupališnoga odeljenja, izlazio kao uskrsao, očiju koje su blistale duhovitošću i veselošću, podmlađen, pun života, vrlo gizdav, tako nenadmašan da se ni Oton nije mogao sa njim porediti – i pravi, kako su ga zvali, *arbiter elegantiarum*.

U javna kupatila odlazio je retko: sem kad bi se desio neki retor koji bi izazivao divljenje i o kome bi se govorilo u gradu, ili kad bi se u efebijama vodile izuzetno zanimljive borbe. Uostalom, imao je u svojoj „insuli“ kupatila koja mu je čuveni ortak Severov, Celer, raširio, prezidao i udesio sa tako vanrednim ukusom, da je i sam Neron priznavao da su bolja od cezarskih, mada su cezarska bila prostranija i nameštena nesravnjeno raskošnije.

Po ovoj, dakle, gozbi, na kojoj je, umorivši se od Vatinijevih gluposti, učestvovao zajedno sa Neronom, Lukanom i Senecijem u prepirci: ima li žena duše? – ustavši dockan, kupao se kao obično. Dva gorostasna balneatora baš su ga položila na čempresov sto, pokriven snežnim egipatskim bisom i, dlanovima umakanim u mirisno ulje, počeli trti njegovo lepo razvijeno telo – a on je čekao da toplota lakonikuma i toplota njihovih ruku pređu u njegovo telo i uklone iz njega iznurenost.

Posle nekoga vremena on progovori i, otvorivši oči, stade raspitivati kakvo je vreme, a potom za game, koje mu je juvelir Idomen obećao poslati danas, da ih razgleda... Pokaza se da je

vreme lepo, da pirka vetrić sa Albanskih gora, i da geme nisu donesene. Petronije opet sklopi oči i naredi da ga prenesu u tepidarijum, kad se u tom pomoli iza zavese na vratima nomenklator i javi da je mladi Marko Vinicije, koji je skoro prispeo iz Male Azije, došao da ga pohodi.

Petronije naredi da ga uvedu u tepidarijum, gde i njega preneše. Vinicije je bio sin njegove starije sestre, koja je odavno pošla za Marka Vinicija, bivšega konzula iz vremena Tiberijeva. Mladi je sad služio rod Korbulonom protiv Parćana i po svršenome ratu vratio se u grad. Petronije je osećao prema njemu izvesnu nežnost koja se grančila sa ljubavlju, jer je Marko bio lep i snažan mladić, a umeo se držati neke estetične mere u razvratu, što je Petronije cenio nadasve.

– Pozdrav Petroniju – reče mladić, ušavši gipkim korakom u tepidarijum – neka te svi bogovi obdare srećom, a naročito Asklerije i Kiprida, jer te pod njihovom dvostrukom zaštitom nikakvo zlo ne može snaći.

– Zdravo da si u Rimu, i neka ti odmor bude sladak posle rata – odgovori Petronije, pruživši mu ruku ispod bora meke lanene tkanine u koju je bio uvijen. – Šta se čuje u Jermeniji, i nisi li, baveći se u Aziji, svraćao u Bitiniju?

Petronije je bio nekad upravnik Bitinije i, štaviše, upravljao je njome strogo i pravično. To je bila čudna protivnost sa karakterom čoveka čuvena sa svoje razneženosti i ljubavi prema uživanju; stoga je on voleo pominjati to vreme, jer je ono bilo dokaz šta bi on umeo i mogao biti kad bi mu se sviđalo.

– Slučajno sam bio u Herakleji – odgovori Vinicije. – Poslao me tamo Korbulon s naredbom da prikupim hranu.

– Ah, Herakleja! Poznavao sam tamo jednu devojkicu iz Kolhide, za koju bih dao sve ovdašnje raspuštenice. Dosadili su mi, doduše, svi ti Vologezi, Tiridati, Tigranci i sva ta varvarija koja, kao što tvrdi mladi Arulan, ide kod svojih kuća četvoronoške, i samo se pred nama pravi čovek. Ali se sad mnogo govori o njima

u Rimu, može biti i stoga što je opasno govoriti o čemu drugome.

– Taj rat ide rđavo i, da nije Korbulona, mogao bi se pretvoriti u poraz.

– Korbulon! Baha mi! To je istinski bog rata, pravi Mars: veliki vojskovođa, a u isti mah plahovit, pošten i glup. Ja ga volim, ma i stoga što ga se Neron boji.

– Korbulon nije glup.

– Možda imaš pravo, a, uostalom, to je svejedno. Glupost, kao što veli Piron, ni u čemu nije gora od mudrosti, ničim se od nje ne razlikuje.

Vinicije stade da priča o ratu; ali, kad Petronije zažmuri, mladić, videvši mu iznureno i malo omršalo lice, promeni predmet razgovora i uze ga s nekom brižnošću pitati za zdravlje.

Petronije opet progleda.

– Zdravlje!... Ne. On nije zdrav. Nije doduše još došao dotle, dokle je mladi Sisena, koji je toliko izgubio osećanje da je, kad su ga izjutra unosili u kupatilo, pitao: „Sedim li ja?“ – Ali nije bio zdrav. Vinicije ga je maločas dao pod zaštitu Asklepiju i Kipridi. Ali on, Petronije, ne veruje u Asklepija. Ne zna se čak ni čiji je sin bio taj Asklepije, da li Arsinojin ili Koronidin, a kad je mati nepoznata, šta li tek da se kaže o ocu. Ko sad može jemčiti čak i za svog rođenog oca!

Tu se Petronije nasmeja, pa nastavi:

– Poslao sam doduše pre dve godine Epidauru tri tuceta živih paškota i litru zlata, ali znaš li zbog čega? Pomislio sam: pomoglo ne pomoglo, ali odmoći neće. Iako ljudi još prinose žrtve bogovima, ja ipak mislim da oni svi misle ovako kao ja. Svi! Može biti sa izuzetkom mazgara koji se naimaju putnicima na Kapenskim vratima. Sem Asklepija, imao sam posla i sa Asklepijadima, jer sam lanske godine bolovao od bešike. Vršili su za mene inkubaciju. Znao sam da su varalice, ali sam ipak mislio: šta mi to smeta! Svet počiva na varanju, a život je varka. I duša je varka. No ipak treba imati toliko pameti, pa umeti razlikova-

ti prijatne varke od neprijatnih. U mome se hipokaustumu loži kedrovinom posutom ambrom, jer u životu više volim mirise no smrad. Što se tiče Kipride, kojoj si me takođe preporučio, osetio sam njenu zaštitu utoliko što imam sevanje u desnoj nozi. No ona je inače dobra boginja! Držim da ćeš sad i ti, a pre a posle, odneti bele golubove na njen žrtvenik.

– Tako je – reče Vinicije. – Nisu me domašile parćanske strele, ali me je pogodila strela Amorova: vrlo iznenadno, na nekoliko stadija od gradskih vrata.

– Tako ti belih kolena Haritaka! Pričaćeš mi to kad budeš imao vremena – reče Petronije.

– Baš sam i došao da tebe pitam za savet – odgovori Marko.

Ali u taj mah udoše epilatori, koji se zabaviše oko Petronija, a Marko, skinuvši tuniku, uđe u kadu s toplom vodom, jer ga Petronije ponudi da se okupa.

– Ah, ne pitam čak ni da li ti je prijatno – reče Petronije, gledajući u mlado kao od mramora otesano telo Vinicijevo. – Da te je Lizip video, ti bi sada krasio palatinska vrata, kao kip Herkula u mladosti.

Mladić se osmehnu zadovoljno i stade se gnjurati u kadi, pljuskajući obilato toplu vodu po mozaiku, koji je predstavljao Heru u trenutku kad moli San da uspava Zeusa. Petronije ga gledaše zadovoljnim okom umetnika. Ali kad se okupa, pa se i on predade epilatorima, uđe lektor sa bronzanom kutijom na trbuhu i savijucima hartije u kutiji.

– Hoćeš li da slušaš? – upita Petronije.

– Ako je tvoje delo, vrlo rado! – odgovori Vinicije. – No ako nije, više volim da razgovaramo. Danas pesnici hvataju ljude na svima uličnim uglovima.

– Dabogme. Ne možeš proći ni pored jednoga bazilika, pored toplih kupatila, pored biblioteka ili knjižarnica, a da ne vidiš pesnika gde se krivi kao majmun. Agripa, kad je došao ovamo sa Istoka, mislio je da su ludaci. Nego sad je takvo vreme. Cezar piše pesme, pa svi idu njegovim tragom. Nije slobodno samo pisati

pesme bolje od Cezarovih, i stoga se malo plašim za Lukana... No ja pišem prozom, kojom ipak ne čašćavam ni sebe ni druge. Ovo što je lektor trebalo da čita, ovo su kodicili onoga jasnoga Fabricija Vejenta.

– Zašto jasnoga?

– Jer mu je naređeno da izigrava Odiseja, i da se ne vraća kući do nove naredbe. Ta će mu Odiseja biti utoliko lakša no Odiseju, što mu žena nije Penelopa. Uostalom, nije potrebno da ti kažem da se postupilo glupo. No ovde svako shvata stvari površno. Ovo je prilično rđava i dosadna knjiga, koja se počela žudno čitati tek kad je pisac bio prognat. Sad se na sve strane čuje samo: *Scandala! Scandala!* I može biti da je neke stvari Vejent izmišljao, ali ja, koji poznajem grad, poznajem naše oce i naše žene, uveravam te da je sve ovo slabije no stvarnost. Sad opet svaki traži u tome delu – sebe sa strahom, a poznanike sa uživanjem. U Avirunovoj knjižarnici sto pisara prepisuju delo po diktandu – i uspeh mu je osiguran.

– A tebe tamo nema?

– Ima, ali je pisac promašio, jer sam ja u isti mah i gori i manje ništavan no što me je on predstavio. Vidiš, mi smo ovde odavno izgubili osećanje šta je pošteno a šta nepošteno, i meni samome izgleda da ta razlika odista i ne postoji, mada se Seneka, Muzonije i Trazea grade da je vide. Meni je to svejedno! Herkula mi, govorim kako mislim! Ali sam ja sačuvao tu nadmoćnost da znam šta je ružno, a šta lepo; a to na primer naš ridobrađi pesnik, kočijaš, pevač, igrač i glumac – ne razume.

– Ipak mi je žao Fabricija! Dobar je to drug.

– Njega je upropastilo samoljublje. Svaki je sumnjao na njega, no niko nije znao pouzdano; ali on sam nije mogao da izdrži, no je na sve strane kazivao, kao tajnu. Jesi li slušao istoriju Rufinovu?

– Nisam.

– Onda pređimo u frigidarijum, gde ćemo se rashladiti i gde ću ti je ispričati.

Predoše u frigidarijum, u čijoj je sredini bio vodoskok, obojen otvorenoružičasto, koji je mirisao na ljubičice. Tu, sednuvši u udubljenja zastrta svilom, počеше da se rashlađuju. Neko vreme ćutahu. Vinicije posmatraše neko vreme, zamišljen, bronzanoga Fauna koji, previvši preko ruke Nimfu, tražaše strasno usnama njene usne, potom reče:

– Ovaj ima pravo. Ovo je u životu najbolje.

– Kako se uzme! Ali ti pored toga voliš rat, koji ja ne volim, jer pod šatorima pucaju nokti i prestaju biti ružičasti. Uostalom, svako ima svoje naklonosti. Riđobradi voli pesmu, osobito svoju, a stari Skaur svoju korintsku vazu, koja mu noću stoji kraj postelje, i koju ljubi kad ne može da spava. Već su joj se ivice istrle od njegovih poljubaca. Reci mi, pišeš li ti stihove?

– Ne. Nikad nisam sastavio ceo heksametar.

– A ne udaraš u liru i ne pevaš?

– Ne.

– A ne teraš kola?

– Utrkivao sam se negda u Antiohiji, ali bez uspeha.

– Onda sam za tebe spokojan. A kojoj stranci pripadaš u hipodromu?

– Zelenoj.

– Onda sam sasvim spokojan, naročito još što imaš doduše veliko imanje, ali nisi bogat kao Palas i Seneka. Jer, vidiš, kod nas je sad dobro pisati stihove, pevati uz liru, deklamovati i utrkiivati se u cirku; ali je još bolje, i osobito sigurnije, ne pisati stihove, ne svirati, ne pevati i ne utrkiivati se u cirku. A najbolje je umeti se diviti kad to čini Riđobradi. Lep si momak, i jedino ti može pretiti opasnost da se Popea ne zaljubi u tebe. Nego, ona je za to i suviše iskusna. Ljubavi se dovoljno nauživala kod svoja dva prva muža, a kod trećega joj je stalo do čega drugoga. Znaš li da je onaj glupi Oton još ljubi do ludila... Vrlja tamo po španskim gorama i uzdiše, i toliko je izgubio stare navike i toliko prestao voditi računa o sebi, da mu je za češljanje sada dovoljno tri sata dnevno. Ko bi se tome nadao, naročito od Otona.

– Ja ga ne razumem – odgovori Vinicije. – Ali bih na njegovome mestu ja radio nešto drugo.

– A šta to?

– Stvorio bih sebi verne legije od tamošnjih planinaca. Ti su Iberci silni vojnici.

– Vinicije! Vinicije! Skoro bih rekao da ti za to ne bi bio podoban. A znaš li zašto? Zato što se takve stvari rade, ali se o njima ne govori, čak ni uslovno. Što se mene tiče, ja bih se na njegovom mestu podsmevao Popei, podsmevao bih se Riđobradome i stvarao bih legije, ali ne od Iberaca no od Iberki. Najviše ako bih pisao epigrame, koje uostalom ne bih čitao nikome, kao onaj jadni Ruffin.

– Hteo si da mi ispričaš njegovu istoriju.

– Ispričaću ti je u unktuarijumu.

No se u unktuarijumu Vinicijeva pažnja zadržava na nečem drugom, a poimence na divnim robinjama, koje su tu očekivale kupače. Dve od njih, crkinje, slične veličanstvenim kipovima od abonosa, stadoše da im mažu tela blagim mirisima iz Arabije; druge, vešte češljanju Frigijanke, držahu u mekim i gipkim rukama, kao zmije, uglačana čelična ogledala i češljeve, a dve opet, potpuno nalik na boginje, grčke devojčice sa Kosa, čekahu kao vestiplike da dođe čas nameštanja bora na gospodarskim togama.

– Tako mi Zeusa Oblakoskupa! – reče Marko Vinicije! – Ala ti imaš izbor!

– Više volim izbor no broj – odgovori Petronije. – Sva moja familija u Rimu ne premaša četiri stotine glava, i držim da je za ličnu posluđu samo skorojevićima potreban veći broj.

– Lepših tela nema ni sam Riđobradi – govoraše Vinicije šireći nozdrve.

Na to Petronije odgovori s nekom ljubaznom nemarnošću:

– Moj si rođak, a ja nisam ni nedruževan kao Bas, niti cepidlaka kao Aulo Plaucije.

Ali Vinicije, čuvši ovo poslednje ime, zaboravi čakskom na devojčice sa Kosa i, dignuvši živo glavu, upita:

– Otkuda ti pade na pamet Aulo Plaucije? Znaš li da sam ja, uganuvši ruku blizu grada, proveo nekoliko dana u njegovome domu. Desilo se da je Plaucije naišao u trenutku događaja, pa, videvši da me vrlo boli, odvede me svojoj kući, i tamo me je njegov rob, lekar Merion, izlečio. Baš sam o tome hteo sa tobom da govorim.

– Zašto? Da se nisi slučajno zaljubio u Pomponiju? U tom slučaju žao mi te je: nije mlada i poštena je! Ne umem da zamislím ništa gore od toga dvoga. Brrr!

– Nisam u Pomponiju – *eheu!* – reče Vinicije.

– Onda u koju?

– Kad bih i ja znao u koju! No ja ne znam dobro ni kako joj je ime: Ligija ili Kalina? U kući je zovu Ligijom, jer vodi poreklo od Ligijanaca, a varvarsko joj je ime Kalina. Čudan ti je dom tih Plaucija. Puno je sveta u njemu, a tiho je kao u gajevima u Sibijaku. Nekoliko dana nisam znao da u njemu stanuje božanstvo. Dok jednom u osvit ne videh gde se umiva na česmi u bašti. I kunem ti se penom iz koje je postala Afroditá, da su Zorini zraci prolazili kroz njeno telo. Mislio sam: kad sunce iziđe, da će mi se ona rasplinuti u svetlosti, kao što se raspline zornjača. Od toga doba video sam je dvaput, i od toga doba i ne znam šta mi može dati grad; neću žena, neću zlata, neću korinskoga bakra, ni ćilibara, ni bisera, ni vina, ni gozbi, samo hoću Ligiju. Govorim ti iskreno, Petronije, da čeznem za njom, kao što čezne ovaj San naslikan na mozaiku u tvome tepidarijumu za Pasitejom, čeznem i danju i noću.

– Ako je robinja, onda je otkupi.

– Ona nije robinja.

– Pa šta je? Oslobođenica Plaucijeva?

– Pošto nikad nije bila robinja, ne može biti oslobođenica.

– Onda?

– Ne znam: kraljeva kći ili nešto tako.

– Činiš me radoznalim, Vinicije.

– Pa ako me budeš hteo slušati, odmah ću ti zadovoljiti radoznalost. Ti si možda lično poznao Vanija, svevskoga kralja, koji je, isteran iz zemlje, dugo vreme boravio ovde u Rimu, pa se čak i proslavio srećnim kockanjem i dobrim teranjem kola. Cezar Druz ga je opet popeo na presto. Vanije, koji je zaista bio čovek na svome mestu, vladao je u početku dobro i vodio srećne ratove, no je docnije ipak počeo pljačkati ne samo susede, nego i svoje Sveve. Tada Vangion i Sidon, njegova dva sestrića, a sinovi Vibilijsa, kralja bermandurskoga, odlučiše da ga nateraju da opet ide u Rim... da okuša sreću u kocki.

– Sećam se, to je Klaudijevo, skoro, vreme.

– Jeste. Planu rat. Vanije pozva u pomoć Jazige, a njegovi opet dragi sestrići Ligijance, koji, čuvši za bogatstvo Vanijevo i namamljeni nadom na plen, dođoše u tolikom broju, da se i sam cesar Klaudije počeo bojati za mir na granici. Klaudije se nije hteo mešati u ratove varvara, ali ipak napisao Ateliju Histeru, koji je zapovedao zadunavskom legijom, da dobro pazi na tok rata i ne dopusti da se naruši naš mir. Hister onda zatraži od Ligijanaca obećanje da neće preći granicu, našto su oni ne samo pristali, no su dali i taoce, među kojima su bile žena i kći njihovoga poglavice... Poznato ti je da varvari idu u rat sa ženama i decom... I moja je Ligija kći toga poglavice.

– Otkuda sve to znaš?

– To mi je kazivao sam Aulo Plaucije. Ligijanci odista nisu onda prešli granicu, ali varvari dolaze kao oluja i nestaje ih kao i nje. Tako je nestalo i Ligijanaca, zajedno sa svojim turovim rogovima na glavama. Potukli su Vanijeve Sveve i Jazige, ali im je kralj poginuo, te su otišli sa plenom, a taoци su ostali u rukama Histerovim. Majka je ubrzo umrla, a dete je Hister, ne znajući šta će s njom, poslao upravniku cele Germanije, Pomponiju. Ovaj, pak, po svršetku rata sa Katima, vratio se u Rim, gde mu je Klaudije, kao što znaš, dopustio da uđe u trijumfu. Devojčica je onda išla za pobednikovim kolima, no, po svršenoj svečanosti, pošto

se talac nije mogao smatrati kao rob, ni Pomponije nije znao šta će s njom, te je najzad dade svojoj sestri Pomponiji Grecini, ženi Plaucijevoj. U tome domu, gde je sve, počevši od domaćina pa do živine u kokošarniku, čestito, razvila se ona u devojkicu, avaj, tako čestitu kao sama Grecina, a tako lepu, da bi čak i Popea izgledala pored nje kao jesenja smokva prema hesperidskoj jabuci.

– Pa?

– Pa kažem ti da sam se od časa kad sam video kako svetlost kraj česme prolazi kroz njeno telo, zaljubio u nju do ludila.

– Dakle je ona prozirna kao lampirska ili kao mlada sardina.

– Nemoj se podsmevati, Petronije, a ako te vara sloboda s kojom ja govorim o svojoj želji, onda znaj da sjajna haljina često pokriva duboke rane. Moram ti i to reći da sam, vraćajući se iz Azije, prespavao jednu noć u hramu Mopsovu, da bih imao proročki san. I u snu mi se javio sam Mops, i kazao da će mi u životu nastati veliki preokret zbog ljubavi.

– Čuo sam kako je Plinije govorio da ne veruje u bogove, ali veruje u snove, i može biti da on ima pravo. Moje mi pošalice takođe ne smetaju da ponekad mislim da je odista samo jedno božanstvo, večito, svemoguće, tvoračko, *Venus Genitrix*. – Ona skuplja duše, skuplja tela i stvari. Eros je stvorio svet iz haosa. Da li je učinio dobro, to je drugo; ali pošto je tako, mi moramo priznati njegovu moć, iako je slobodno da je ne odobravamo...

– Ah, Petronije! Lakše je mudrovati no dati dobar savet.

– Reci mi šta ti upravo hoćeš?

– Hoću da imam Ligiju. Hoću da ove moje ruke, koje sad grle samo vazduh, mogu da zagrlje nju i da je pritisnu na prsi. Hoću da dišem njenim dahom. Da je robinja, dao bih za nju Aulu sto devojčica nogu namazanih krečom, kao znak da su prvi put izvedene na prodaju. Hoću da je imam u svome domu, dokle god mi glava ne bude bela kao vrh Sorakta u zimu.

– Ona nije robinja, ali, na kraju krajeva, pripada „fami-
ji“ Plaucijevoj, a pošto je napušteno dete, može se smatrati kao
alumna. Plaucije bi ti je mogao ustupiti, kad bi hteo.

– Onda ne poznaješ Pomponiju Grecinu. Uostalom, oboje
su je zavoleli kao svoje rođeno dete.

– Pomponiju poznajem. Da nije žena Aulova, mogla bi se
unajmivati kao narikača. Od Julijine smrti nije skinula crnu ha-
ljinu, i uopšte izgleda kao da za života šeta po livadi obrasloj zla-
toglavima. Pritom je „univira“, te je među našim četvoro i petoro
raspuštenicama feniks. Jesi li čuo da se feniks odista izlegao sad
u planinskom Egiptu, što mu se dešava tek svakih pet stotina
godina?

– Petronije, Petronije! O feniksu ćemo se razgovarati kojom
drugom prilikom.

– Pa šta da ti kažem, dragi Marko. Poznajem Lula Plaucija,
koji, iako ne odobrava moj način života, ima prema meni neke
naklonosti, a možda me i poštuje više no ostale, jer on zna da ja
nikad nisam bio potkazivač, kao na primer Domicije Afer, Ti-
gelin, i ceo čopor Ridobradovih prijatelja. Ne pretvarajući se da
sam stoik, osuđivao sam ne jedanput Neronove postupke, na ko-
je su Seneka i Bur gledali kroz prste. Ako misliš da ti ja mogu što
kod Aula izraditi – ja ti stojim na usluzi.

– Mislim da možeš. Ti imaš na njega uticaja, a uz to tvoja
pamet ima bezbroj načina. Kad bi promislio o ovoj stvari i pro-
govorio s Plaucijem...

– I suviše precenjuješ moj uticaj i moju dosetljivost; ali ako
je samo do toga stalo, ja ću se razgovarati sa Plaucijem, čim se
preseli u grad.

– Vratili su se pre dva dana.

– Onda hajdemo u triklinijum, gde nas čeka doručak, a po-
tom, kad se potkrepimo, naredićemo da nas odnesu Plauciju.

– Uvek sam te voleo – odgovori na to živo Vinicije – ali ću
sad narediti da se među moje lare metne i tvoj kip – evo, ovako
lep kao ovaj – pa ću mu prinositi žrtve.

Pri tome se okrete kipovima, koji su krasili celu jednu stranu mirisne odaje, i pokaza rukom Petronijev kip, koji ga je predstavljao kao Hermesa, sa palicom u ruci.

Potom dodade:

– Svetlosti mi Helijeve! Ako je „božanski“ Aleksandar bio na tebe nalik, ne treba se čuditi Jeleni.

I u tome je uzviku bilo toliko isto iskrenosti koliko i laskanja, jer je Petronije, iako stariji i slabiji, bio lepši i od samoga Vinicija. Žene su se u Rimu divile ne samo njegovom utančanom razumu i ukusu koji mu je doneo naziv *arbiter elegantiarum* – no i telu. To se divljenje ogledalo čak i na licima ovih devojčica sa Kosa, koje su sad udešavale bore na njegovoj togi, i od kojih mu je jedna, imenom Bunika, koja ga je potajno volela, gledala u oči pokorno i zanosno.

Ali on na to i ne obrati pažnje, nego, osmehnuvši se Viniciju, stade da mu navodi, kao odgovor, Senekino mišljenje o ženama:

– *Animal inpudens... itd.*

A zatim, obgrlivši ga rukom oko pleća, odvede ga u triklinijum.

U unktuarijumu dve devojčice Grkinje, Frigijanke i dve crkinje stadoše da uspremaju školjke sa mirisima. No se u taj mah iza zavese na frigidarijumu pojaviše glave balneatora i odjeknu tiho: „Pst! “A na taj glas jedna Grkinja, Frigijanke i dve Etiopljanke, skočivši živo, u času se nađoše iza zavese. U toplom je kupatilu nastajalo vreme uživanja i raskalašnosti, kojima nadzornik nije smetao, jer je i sam često sudelovao u takvim orgijama. Domišljao se tome i Petronije; ali kao čovek pametan, koji nije voleo da kažnjava, gledao je na njih kroz prste.

U unktuarijumu ostade samo Eunika. Neko vreme je osluškivala glasove i smeh, koji su se udaljavali u pravcu lakonikuma; najzad, podignuvši ukrašeni ćilibarom i slonovom košću stočić, na kome je maločas sedeo Petronije, prinese ga oprezno njegovome kipu.